

Ιούλιος 2020

Προς μία πιο δίκαιη κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης

Ανάλυση των κριτηρίων κατανομής των πόρων ανάμεσα στα κράτη μέλη

Προς μία πιο δίκαιη κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης

Ανάλυση των κριτηρίων κατανομής των πόρων ανάμεσα στα κράτη μέλη

Κείμενο και ανάλυση: Νίκος Μάντζαρης, Αναλυτής πολιτικής, The Green Tank

Εξώφυλλο: Παύλος Παυλίδης

Φωτογραφία εξωφύλλου: © The Green Tank

Για αναφορά:

The Green Tank (2020) «Προς μία πιο δίκαιη κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης: Ανάλυση των κριτηρίων κατανομής των πόρων ανάμεσα στα κράτη μέλη»

Copyright © The Green Tank, 2020

Λεωφ. Βασ. Σοφίας 50, Αθήνα 11528
Τ. 210 7233384
<https://thegreentank.gr>
Email: info@thegreentank.gr

Σύνοψη

Βάσει της μεθοδολογίας που περιγράφεται στο Παράρτημα I του Κανονισμού για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε ένα εργαλείο προσομοίωσης ώστε να εκτιμηθεί η κατανομή των πόρων του Ταμείου ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ-27. Χρησιμοποιώντας τα ίδια δεδομένα με εκείνα που χρησιμοποίησε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η αξιοπιστία του εργαλείου επικυρώθηκε μέσα από τη σύγκριση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την εφαρμογή του, με εκείνα που παρουσιάζονται στην αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στη συνέχεια μέσω της εφαρμογής του εργαλείου προβλέφθηκε η κατανομή των πόρων στην πρόσφατα αναθεωρημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κατόπιν, πραγματοποιήθηκε συγκριτική αξιολόγηση της επίδρασης πέντε κομβικών τροπολογιών που έχουν κατατεθεί από Ευρωβουλευτές στις διαφορετικές Επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην κατανομή των πόρων του Ταμείου μεταξύ των κρατών μελών.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης φανερώνουν ότι:

1. Η αύξηση του μεγέθους του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης δεν διορθώνει την **αδικία στην κατανομή των πόρων** που οφείλεται στην προβληματική επιλογή των κριτηρίων, τα οποία επιβραβεύουν τους κλιματικούς ουραγούς και αποτυγχάνουν να διοχετεύσουν τους πόρους στα πιο (κλιματικά) φιλόδοξα κράτη μέλη, τα οποία αντιμετωπίζουν και τις πλέον επείγουσες ανάγκες μετάβασης.
2. Η **αύξηση του συντελεστή βαρύτητας στο κριτήριο για την απασχόληση στην εξόρυξη** λιγνίτη και λιθάνθρακα δεν επηρεάζει το μερίδιο που λαμβάνει η Πολωνία, αλλά αυξάνει περαιτέρω τη στήριξη προς τα πέντε κράτη μέλη που δεν έχουν δεσμευτεί σε συγκεκριμένη ημερομηνία απεξάρτησης από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα (RO, CZ, BG, SI, HR), με αποτέλεσμα να επιδεινώνεται η αδικία στην κατανομή των πόρων σε σχέση με την αναθεωρημένη πρόταση της Επιτροπής.
3. Η **διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του κριτηρίου για την απασχόληση στην εξόρυξη** λιγνίτη και λιθάνθρακα, ώστε να περιλαμβάνει και τους εργαζόμενους στις μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη (επιπλέον εκείνων που εργάζονται στα ορυχεία), καθιστά την κατανομή πιο δίκαιη καθώς αυξάνει το συνολικό ποσό που λαμβάνουν τα κράτη μέλη με πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις για απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα.
4. Η **αύξηση του συντελεστή διόρθωσης με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΕ** (Ακαθάριστο Εγχώριο Εισόδημα) μεταφέρει πόρους από τα οικονομικά ισχυρότερα κράτη μέλη, όπως η Γερμανία (-€626,8 εκ.) και η Ολλανδία (-€178,6 εκ.) προς τα οικονομικά πιο αδύναμα κράτη μέλη, όπως η Ρουμανία, (+€263,7 εκ.), η Βουλγαρία (+€183,1 εκ.) και η Τσεχία (+€99,1 εκ.).
5. Η **προσθήκη ενός νέου κριτηρίου για την ανεργία στις λιγνιτικές περιφέρειες** δεν επηρεάζει την Πολωνία και τα έξι κράτη μέλη για τα οποία ενεργοποιείται η διόρθωση της ελάχιστης κατά κεφαλήν έντασης της ενίσχυσης (BE, DK, FR, LU, AT, SE). Όμως αυξάνει το μερίδιο της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Κροατίας, οι οποίες έχουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στις λιγνιτικές περιφέρειες τους, ενώ η Γερμανία, η Τσεχία και η Ρουμανία λαμβάνουν λιγότερους πόρους, σε σύγκριση με την αναθεωρημένη πρόταση της Επιτροπής.
6. Η **προσθήκη ενός νέου κριτηρίου για την ταχύτητα μετάβασης** καθιστά την κατανομή των πόρων πιο δίκαιη, καθώς αυξάνει το συνολικό ποσό που λαμβάνουν τα 13 πιο φιλόδοξα κράτη μέλη κατά €1,4 δις, ενώ μειώνει τα ποσά που δεσμεύονται για τα επτά λιγότερο

φιλόδοξα κράτη μέλη κατά €1,1 δις. Η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Σλοβακία επωφελούνται περισσότερο από την εισαγωγή αυτού του νέου κριτηρίου δεδομένου ότι έχουν την υψηλότερη ταχύτητα μετάβασης. Αύξηση πόρων υπάρχει και για την Ουγγαρία, τη Βουλγαρία και τη Σλοβενία. Αντίθετα, η Γερμανία, η Ρουμανία και η Τσεχία χάνουν περισσότερο λόγω των μη φιλόδοξων δεσμεύσεων τους για απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δείχνουν ότι μία πιο δίκαιη κατανομή των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης, η οποία δίνει προτεραιότητα στις περιφέρειες εκείνες που έχουν πιο έντονες και πιο επείγουσες ανάγκες μετάβασης, είναι απολύτως εφικτή. Αυτή η αλλαγή μπορεί να επιτευχθεί με ποικίλους τρόπους, ειδικά εάν συνδυαστούν πολλές από τις τροπολογίες που έχουν κατατεθεί μέχρι στιγμής.

Πίνακας περιεχομένων

Σύνοψη	2
Εισαγωγή	5
Η αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	7
Η αναθεωρημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής	9
Ανάλυση κομβικών τροπολογιών	11
Εργαζόμενοι στην εξόρυξη λιθάνθρακα και λιγνίτη	11
Εργαζόμενοι στην εξόρυξη και ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα και λιγνίτη.....	13
Συντελεστής διόρθωσης με βάση το ΑΕΕ.....	15
Ανεργία στις λιγνιτικές περιφέρειες.....	16
Ταχύτητα μετάβασης.....	18
Βασικά αποτελέσματα και συμπεράσματα.....	24

Εισαγωγή

Στις 14 Ιανουαρίου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (ΕΕ) παρουσίασε την πρόταση της για έναν Κανονισμό για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ)¹. Το συνολικό ποσό του Ταμείου ήταν €7,5 δις, προερχόμενα από το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΔ) για την περίοδο 2021-2027. Η πρόταση της ΕΕ περιείχε την κατανομή των πόρων του ΤΔΜ ανάμεσα στα 27 κράτη μέλη, η οποία προέκυψε από την εφαρμογή πέντε κριτηρίων, ακολουθούμενη από την εφαρμογή δύο διορθώσεων, μία με βάση το κατά κεφαλήν Ακαθάριστο Εγχώριο Εισόδημα (ΑΕΕ) και μία που είχε στόχο τη διασφάλιση μιας συγκεκριμένης ελάχιστης ενίσχυσης ανά κράτος μέλος.

Ωστόσο, η κατανομή των πόρων του ΤΔΜ που προέκυψε κατευθύνει το μεγαλύτερο μέρος των πόρων στα κράτη μέλη που είτε δεν συμμορφώνονται με τον ευρωπαϊκό στόχο της κλιματικής ουδετερότητας για το 2050, όπως αυτός αποτυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία, είτε δεν έχουν δεσμευτεί σε απεξάρτηση από τα πιο ρυπογόνα καύσιμα, όπως ο λιγνίτης και ο λιθάνθρακας, έως το 2030, ή και τα δύο. Σαν αποτέλεσμα, για τα κράτη μέλη με φιλόδοξες δεσμεύσεις για απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα απομένουν σημαντικά λιγότεροι πόροι.

Είναι σαφές ότι η αδικία προέρχεται από την επιλογή των συγκεκριμένων κριτηρίων. Τα εν λόγω κριτήρια δε λαμβάνουν υπόψη τον επείγοντα χαρακτήρα ή το μέγεθος της πρόκλησης της μετάβασης που ήδη αντιμετωπίζουν ή πολύ σύντομα θα αντιμετωπίσουν οι 96 λιγνιτικές περιφέρειες σε ολόκληρη της ΕΕ-27, λόγω της μη αντιστρέψιμης, επιταχυνόμενης κατάρρευσης της παραγωγής λιγνίτη και λιθάνθρακα στην ΕΕ².

Στις 27 Μαΐου 2020, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ανακοίνωσε ένα γενναίο πακέτο ανάκαμψης ύψους €750 δις για να υποστηρίξει τα κράτη μέλη στην αντιμετώπιση των οικονομικών συνεπειών της πρωτοφανούς κρίσης της πανδημίας COVID-19³. Αναγνωρίζοντας την ανάγκη για περαιτέρω ενίσχυση των λιγνιτικών περιφερειών υπό μετάβαση στην αντιμετώπιση αυτής της κρίσης, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διέθεσε €30 δις από το πακέτο ανάκαμψης στο Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης και αύξησε περαιτέρω τη συμβολή του ΠΔΠ στο ΤΔΜ κατά €2,5 δις. Ως αποτέλεσμα, το ΤΔΜ συγκεντρώνει πλέον «φρέσκους» πόρους συνολικού ύψους €40 δις, μη συμπεριλαμβανομένων των μοχλεύσεων.

Η αύξηση του μεγέθους του ΤΔΜ ήταν ένα σχεδόν ομόφωνο αίτημα όλων των Επιτροπών του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου που εμπλέκονται με τον συγκεκριμένο φάκελο και έγινε δεόντως δεκτή από σχεδόν όλους τους Ευρωβουλευτές που επεξεργάζονται τον φάκελο. Όμως, η νέα πρόταση της ΕΕ διατήρησε χωρίς αλλαγές τα πέντε κριτήρια κατανομής των πόρων του Ταμείου, παρά τις διαμαρτυρίες πολλών κρατών μελών για έλλειψη δικαιοσύνης και παρά την κατάθεση πολλών σχετικών τροπολογιών στο πλαίσιο της διαδικασίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Κατά συνέπεια, τα σχετικά μερίδια των 27 κρατών μελών παρέμειναν πρακτικά

¹ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 14.1.2020. Δελτίο Τύπου. «Χρηματοδότηση της πράσινης μετάβασης: το επενδυτικό σχέδιο της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και ο Μηχανισμός Δίκαιης Μετάβασης», Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 14.1.2020 Πρόταση Κανονισμού για τη θέσπιση ενός Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης COM(2020) 22 final, <https://bit.ly/2ZvQU2U>

² Agora Energiewende και Sandbag. Φεβρουάριος 2020. "The European Power Sector in 2019" <https://bit.ly/3eLiiAm>

³ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 27.5.2020. Δελτίο Τύπου. «Η ώρα της Ευρώπης: ανασύνταξη και προετοιμασία για την επόμενη γενιά». <https://bit.ly/3dPU1u>

αμετάβλητα σε σχέση με την αρχική πρόταση της Επιτροπής. Κατά συνέπεια, διατηρήθηκαν και οι σχετικές αδικίες στην κατανομή των πόρων του Ταμείου.

Εν τω μεταξύ, η Κροατική Προεδρία εξασφάλισε μερική εξουσιοδότηση από το Συμβούλιο (partial mandate) σχετικά με το φάκελο του ΤΔΜ, η οποία, ωστόσο, δεν περιλαμβάνει συμφωνία σχετικά με τα κριτήρια κατανομής στο Παράρτημα Ι. Επομένως, τυχόν αλλαγές στα κριτήρια θα εξεταστούν από το Συμβούλιο κατά τη διάρκεια της Γερμανικής Προεδρίας. Η πολιτική διαδικασία στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο κλιμακώνεται με την ψηφοφορία στην αρμόδια επιτροπή REGI, η οποία θα ακολουθηθεί από ψηφοφορία στην Ολομέλεια κάποια στιγμή το φθινόπωρο του 2020, περίοδο κατά την οποία θα ξεκινήσουν και οι τριμερείς διαπραγματεύσεις μεταξύ του Συμβουλίου, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Επομένως, προκειμένου να εμπλουτιστεί ο διάλογος κατά τις επερχόμενες διαπραγματεύσεις σχετικά με τον Κανονισμό για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, είναι ουσιαστικό και ταυτόχρονα επίκαιρο να αναλυθεί η επίδραση των διαφόρων προτεινόμενων τροποποιήσεων στα κριτήρια κατανομής.

Για να πραγματοποιηθεί αυτή η ανάλυση, αναπτύχθηκε ένα εργαλείο προσομοίωσης, η αξιοπιστία του οποίου επικυρώθηκε μέσα από τη σύγκριση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την εφαρμογή του, με εκείνα που παρουσιάζονται αναλυτικά στην αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Το μοντέλο αυτό εφαρμόστηκε στη συνέχεια, ώστε να προβλέψει την κατανομή των πόρων του ΤΔΜ βάσει του αυξημένου προϋπολογισμού, ύψους €40 δις (σε τιμές 2018) που ανακοίνωσε πρόσφατα η Επιτροπή. Στην συνέχεια το ίδιο μοντέλο εφαρμόστηκε ώστε να εκτιμηθεί συγκριτικά η επίδραση πέντε βασικών τροπολογιών στα κριτήρια κατανομής, που έχουν κατατεθεί από Ευρωβουλευτές στις διαφορετικές Επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στις επόμενες ενότητες. Η τελευταία ενότητα συνοψίζει τα βασικά αποτελέσματα και τα συμπεράσματα που απορρέουν από αυτά.

Η αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή παρουσίασε αρχικά τα πέντε ακόλουθα κριτήρια για την κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης ανάμεσα στα 27 κράτη μέλη:

1. Εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου βιομηχανικών εγκαταστάσεων σε περιφέρειες στις οποίες η ένταση άνθρακα υπερβαίνει τον μέσο όρο της ΕΕ-27 (συντελεστής βαρύτητας 49 %),
2. Εργαζόμενοι στην εξόρυξη λιθάνθρακα και λιγνίτη (συντελεστής βαρύτητας 25%).
3. Εργαζόμενοι στη βιομηχανία στις περιφέρειες που αναφέρονται στο σημείο 1 (συντελεστής βαρύτητας 25%)
4. Παραγωγή τύρφης (συντελεστής βαρύτητας 0,95%)
5. Παραγωγή πετρελαϊκού σχιστόλιθου (συντελεστής βαρύτητας 0,05%).

Βάσει της μεθοδολογίας που παρουσιάστηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στο Παράρτημα Ι του προτεινόμενου Κανονισμού, η κατανομή του αρχικού προϋπολογισμού ύψους €7,5 δις, όπως προκύπτει από την εφαρμογή των πέντε κριτηρίων, προσαρμόζεται ώστε να εξασφαλιστεί ότι κανένα κράτος μέλος δεν λαμβάνει ποσό μεγαλύτερο/ υψηλότερο των €2 δις. Τα ποσά που υπερβαίνουν τα €2 δις ανά κράτος μέλος, ανακατανέμονται κατ' αναλογία προς τα κονδύλια των υπολοίπων κρατών μελών.

Στην συνέχεια τα μερίδια των κρατών μελών που προκύπτουν διορθώνονται προς τα πάνω ή κάτω με βάση έναν συντελεστή 1,5 επί τη διαφορά μεταξύ του κατά κεφαλήν ΑΕΕ του οικείου κράτους μέλους για την περίοδο 2015-2017 και του μέσου κατά κεφαλήν ΑΕΕ των κρατών μελών της ΕΕ-27 (ο μέσος όρος εκφράζεται ως 100 %). Αυτή η διόρθωση δεν εφαρμόζεται στα κράτη μέλη των οποίων η κατανομή των πόρων έχει ήδη φτάσει το ανώτατο όριο σύμφωνα με το προηγούμενο βήμα.

Τέλος, η κατανομή των πόρων που προκύπτει διορθώνεται ακόμα μία φορά ώστε να διασφαλίζεται ότι η τελική κατανομή των πόρων από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης οδηγεί σε κατά κεφαλήν ενίσχυση (μετρούμενη με βάση το σύνολο του πληθυσμού του κράτους μέλους) τουλάχιστον €6 για όλη τη διάρκεια της περιόδου. Τα ποσά για τη διασφάλιση της ελάχιστης έντασης της ενίσχυσης στη συνέχεια αφαιρούνται αναλογικά από τους πόρους όλων των υπολοίπων κρατών μελών, με την εξαίρεση εκείνων, για τα οποία η κατανομή των πόρων έχει ήδη φτάσει το ανώτατο όριο σύμφωνα με το προηγούμενο βήμα.

Χρησιμοποιώντας τα ίδια δεδομένα με εκείνα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής⁴ και εφαρμόζοντας την προαναφερθείσα μεθοδολογία, υπολογίστηκαν τα μερίδια του κάθε κράτους μέλους και συγκρίθηκαν με τα αντίστοιχα αποτελέσματα της Επιτροπής. Όπως φαίνεται στον Πίνακα 1, οι διαφορές είναι πολύ μικρές και μπορούν να αποδοθούν σε λάθη στρογγυλοποίησης, επικυρώνοντας, συνεπώς, το εργαλείο προσομοίωσης.

⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 15.1.2020 «Μέθοδος κατανομής για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης», <https://bit.ly/38szE2E>

Πίνακας 1: Κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης ανά κράτος μέλος βάσει της αρχικής πρότασης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως προβλέφθηκε από το μοντέλο (2^η στήλη) και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (3^η στήλη)

Κράτος μέλος	Αποτελέσματα εργαλείου (εκατομμύρια €)	Ευρωπαϊκή Επιτροπή (εκατομμύρια €)
BE	68,4	68,4
BG	457,2	458,2
CZ	579,7	580,8
DK	34,7	34,7
DE	889,5	876,6
EE	124,6	125,2
IE	29,3	29,9
EL	293,2	293,6
ES	307,7	307,4
FR	401,5	401,6
HR	65,8	65,8
IT	361,6	364,3
CY	35,7	35,8
LV	67,7	67,8
LT	96,2	96,7
LU	3,6	3,6
HU	91,5	92,4
MT	8,2	8,2
NL	219,0	220,5
AT	52,9	52,9
PL	2.000,0	2.000,0
PT	79,0	79,2
RO	755,2	757,1
SI	91,3	91,5
SK	162,4	162,4
FI	163,4	164,8
SE	60,7	60,7
Σύνολο	7.500,0	7.500,0

Ανάλογα με τη χρήση (ή μη) λιθάνθρακα και λιγνίτη και τις δεσμεύσεις για απεξάρτηση από αυτά τα καύσιμα, τα κράτη μέλη μπορούν να ταξινομηθούν σε τρεις κατηγορίες:

- **Κατηγορία I:** Κράτη μέλη τα οποία δεν είχαν καθόλου λιθάνθρακα ή λιγνίτη στο μείγμα ηλεκτροπαραγωγής τους όταν ανακοινώθηκε η πρόταση της ΕΕ για τον Κανονισμό του ΤΔΜ (MT, CY, EE, LV, LT, LU, BE). Σύνολο 7 κράτη μέλη.
- **Κατηγορία II:** Κράτη μέλη τα οποία έχουν δεσμευτεί σε συγκεκριμένη ημερομηνία για απεξάρτηση του μίγματος ηλεκτροπαραγωγής από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα μέχρι το 2030 το αργότερο (DK, IE, EL, ES, FR, IT, HU, NL, AT, PT, SK, FI, SE). Σύνολο 13 κράτη μέλη.

- **Κατηγορία III:** Κράτη μέλη τα οποία δεν έχουν δεσμευτεί καθόλου σχετικά με την απεξάρτηση τους από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα (BG, RO, CZ, SI, HR, PL) ή έχουν ορίσει την ημερομηνία απεξάρτησης τους μετά το 2030 (DE). Σύνολο 7 κράτη μέλη.

Μία απλή πρόσθεση των αποτελεσμάτων που παρουσιάζονται στον Πίνακα 1, δείχνει ότι σχεδόν τα δύο τρίτα του ΤΜΔ (€4,84 δις) προσφέρθηκαν στα επτά κράτη μέλη της κατηγορίας III, που είτε δεν είχαν δεσμευτεί σε απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα είτε έχουν θέσει ως στόχο απεξάρτησης μετά το 2030. Μόνο το 30% των πόρων (€2,26 δις) διατέθηκε στα 13 κράτη μέλη της κατηγορίας II που έχουν αναλάβει τολμηρές δεσμεύσεις για την απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα πριν το 2030, ενώ τα υπόλοιπα €404 εκ. διατέθηκαν στα κράτη μέλη της κατηγορίας I που δεν έχουν λιθάνθρακα ή λιγνίτη στο μίγμα ηλεκτροπαραγωγής τους.

Η αναθεωρημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής

Η τροποποιημένη πρόταση Κανονισμού για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης⁵ παρουσιάστηκε στις 27 Μαΐου 2020. Συγκριτικά με την αρχική πρόταση, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έκανε τις ακόλουθες τρεις αλλαγές:

1. Αύξησε το μέγεθος του ΤΔΜ από €7,5 δις σε €40 δις, σε τιμές 2018.
2. Έθεσε το μέγιστο ποσό που μπορεί να λάβει ένα κράτος μέλος στα €8 δις, από €2 δις της αρχικής πρότασης. Παρά τον τετραπλασιασμό, σε απόλυτες τιμές, του μέγιστου ποσού, το αντίστοιχο μερίδιο από το ΤΔΜ μειώθηκε από 26,67% στην αρχική πρόταση σε 20% στην αναθεωρημένη πρόταση.
3. Αύξησε την ελάχιστη κατά κεφαλήν ένταση της ενίσχυσης από €6 σε €32, τον ίδιο δηλαδή συντελεστή (5,33) με εκείνον της αύξησης του μεγέθους του ΤΔΜ.

Ο Πίνακας 2 παρουσιάζει την κατανομή των πόρων ανάμεσα στα κράτη μέλη και τα αντίστοιχα μερίδια όπως προκύπτουν από το μοντέλο προσομοίωσης μετά την εφαρμογή των παραπάνω αλλαγών. Για λόγους σύγκρισης, ο Πίνακας 2 παρουσιάζει επίσης τα αντίστοιχα ποσοστά της αρχικής πρότασης της ΕΕ.

⁵ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. 27.5.2020. Τροποποιημένη πρόταση Κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τη θέσπιση του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης COM2020 460 (final), <https://bit.ly/3ibIRkd>

Πίνακας 2: Κατανομή του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης βάσει της αναθεωρημένης πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής όπως προβλέπεται από το εργαλείο προσομοίωσης (2^η στήλη), όπως και τα αντίστοιχα μερίδια (3^η στήλη) αλλά και τα μερίδια της αρχικής πρότασης (4^η στήλη).

Κράτος μέλος	Τελικά ποσά (εκατομμύρια €)	Μερίδιο (αναθεωρημένη πρόταση)	Μερίδιο (αρχική πρόταση)
BE	364,8	0,9%	0,9%
BG	2.688,6	6,7%	6,1%
CZ	3.408,5	8,5%	7,7%
DK	185,0	0,5%	0,5%
DE	5.230,1	13,1%	11,9%
EE	732,8	1,8%	1,7%
IE	172,5	0,4%	0,4%
EL	1.723,9	4,3%	3,9%
ES	1.809,2	4,5%	4,1%
FR	2.140,9	5,4%	5,4%
HR	387,0	1,0%	0,9%
IT	2.126,5	5,3%	4,8%
CY	209,8	0,5%	0,5%
LV	397,9	1,0%	0,9%
LT	565,9	1,4%	1,3%
LU	19,3	0,0%	0,0%
HU	538,2	1,3%	1,2%
MT	48,1	0,1%	0,1%
NL	1.287,9	3,2%	2,9%
AT	282,2	0,7%	0,7%
PL	8.000,0	20,0%	26,7%
PT	464,3	1,2%	1,1%
RO	4.440,4	11,1%	10,1%
SI	537,0	1,3%	1,2%
SK	954,8	2,4%	2,2%
FI	960,6	2,4%	2,2%
SE	323,8	0,8%	0,8%
Σύνολο	40.000,0	100,0%	100,0%

Συγκρίνοντας τα μερίδια που αναλογούν στα κράτη μέλη στην αναθεωρημένη και την αρχική πρόταση, καθίσταται σαφές ότι τα μερίδια όλων των κρατών μελών, εκτός της Πολωνίας, που και πάλι φτάνει στο ανώτατο όριο, αυξήθηκαν. Αυτό είναι συνέπεια του γεγονότος ότι στην αναθεωρημένη πρόταση το μέγιστο μερίδιο που μπορεί να λάβει ένα κράτος μέλος μειώθηκε από 26,67% σε 20%. Καθώς η Πολωνία είναι το μόνο κράτος μέλος που λαμβάνει και στις δύο περιπτώσεις το μέγιστο ποσό, η μείωση του μεριδίου της κατανέμεται αναλογικά στα υπόλοιπα 26 κράτη μέλη.

Όμως αυτή η μεταφορά του 6,67% του ΤΔΜ από την Πολωνία στα άλλα κράτη μέλη στην πράξη δεν αλλάζει τη συνολική εικόνα του ΤΔΜ. Τα επτά κράτη μέλη της Κατηγορίας III, τα οποία είτε δεν έχουν δεσμευτεί σχετικά με την απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον

λιθάνθρακα, είτε έχουν θέσει μακρινή ημερομηνία απεξάρτησης μετά το 2030 εξακολουθούν να λαμβάνουν το μεγαλύτερο μερίδιο του ΤΔΜ με ποσοστό 61,7% (€24,7 δις), ενώ τα 13 κράτη μέλη της Κατηγορίας II που έχουν δεσμευτεί να απεξαρτηθούν από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα νωρίτερα λαμβάνουν μόνο το 32% (€13 δις).

Συνεπώς, η αδικία στην κατανομή των πόρων του ΤΔΜ διατηρείται και στην τροποποιημένη πρόταση. Το αποτέλεσμα αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι τόσο τα πέντε κριτήρια κατανομής όσο και ο συντελεστής διόρθωσης με βάση το ΑΕΕ παραμένουν αμετάβλητα, όπως στην αρχική πρόταση της Επιτροπής.

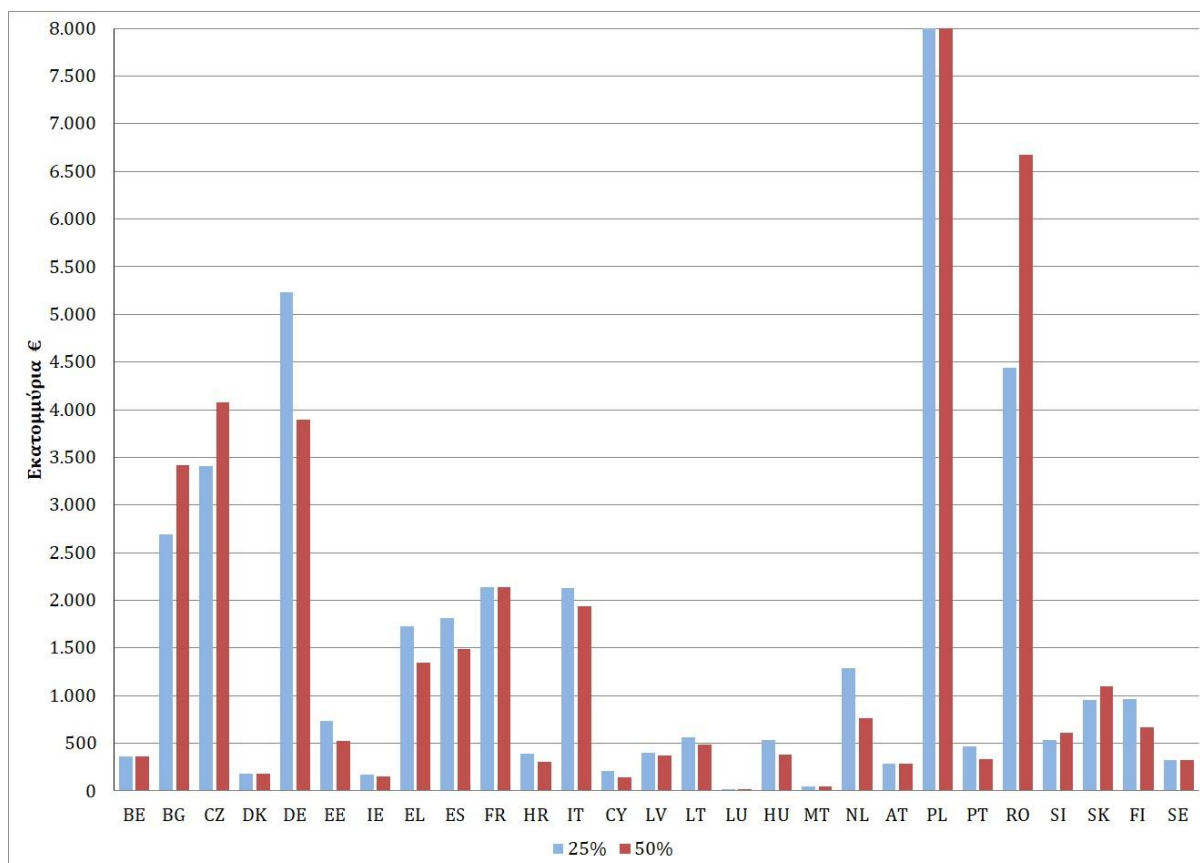
Ανάλυση κομβικών τροπολογιών

Αρκετές τροπολογίες σχετικά με τα κριτήρια κατανομής κατατέθηκαν στις Επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ευρωβουλευτές από τις περισσότερες πολιτικές ομάδες έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στην αύξηση της ενίσχυσης προς τις λιγνιτικές περιφέρειες. Το σκεπτικό πίσω από αυτές τις τροπολογίες ήταν ότι οι λιγνιτικές περιφέρειες θα είναι οι πρωτοπόροι στη μετάβαση προς την κλιματική ουδετερότητα λόγω της κατάρρευσης της παραγωγής λιγνίτη και λιθάνθρακα στην ΕΕ. Επομένως αυτές οι περιφέρειες θα αντιμετωπίσουν τις μεγαλύτερες προκλήσεις. Ορισμένες από τις τροπολογίες που κατατέθηκαν προτείνουν την αλλαγή των συντελεστών βαρύτητας ορισμένων κριτηρίων, άλλες την τροποποίησή τους, ενώ άλλες προτείνουν την προσθήκη νέων κριτηρίων. Στις ακόλουθες υπο-ενότητες θα μελετήσουμε την επίδραση πέντε κομβικών τροπολογιών στην κατανομή των πόρων ανάμεσα στα κράτη μέλη, σε σύγκριση με την αντίστοιχη κατανομή της αναθεωρημένης πρότασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, που παρουσιάστηκε παραπάνω.

Εργαζόμενοι στην εξόρυξη λιθάνθρακα και λιγνίτη

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε έναν συντελεστή βαρύτητας 25% για το επίπεδο απασχόλησης στην εξόρυξη λιθάνθρακα και λιγνίτη. Ωστόσο, υποβλήθηκαν αρκετές τροπολογίες που προτείνουν την αύξηση του συντελεστή βαρύτητας, έως και στο 50% με στόχο τη μεταφορά περισσότερων πόρων προς τις (31) περιφέρειες εξόρυξης λιθάνθρακα και λιγνίτη της ΕΕ-27, οι οποίες αντιμετωπίζουν σημαντικές προκλήσεις⁶. Για να εκτιμηθεί η επίδραση μιας τέτοιας τροποποίησης, δηλαδή η προσθήκη επιπλέον 25% στον συντελεστή βαρύτητας σε αυτό το δεύτερο κριτήριο που αφορά στην απασχόληση στην εξόρυξη, το ποσοστό αυτό αφαιρέθηκε από τον συντελεστή βαρύτητας του πρώτου κριτηρίου για τις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου από βιομηχανικές διεργασίες υψηλής έντασης άνθρακα (49%), ο οποίος πλέον μειώθηκε στο 24%.

⁶ Τροπολογία 49, <https://bit.ly/2NJSQz8> Τροπολογία 33, <https://bit.ly/31Bg82B>; Τροπολογία 825, <https://bit.ly/2BRTXKF>

Διάγραμμα 1: Επίδραση της αύξησης του συντελεστή βαρύτητας στο δεύτερο κριτήριο για την απασχόληση στην εξόρυξη. Γαλάζιο: Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με συντελεστή βαρύτητας 25%. Κόκκινο: Με τον αυξημένο συντελεστή βαρύτητας στο 50%.

Όπως φαίνεται στο Διάγραμμα 1, παρόλο που η Πολωνία έχει το μεγαλύτερο μερίδιο εργαζομένων στην εξόρυξη λιθάνθρακα και λιγνίτη ανάμεσα σε όλα τα κράτη μέλη της ΕΕ, το μερίδιό της δεν επηρεάζεται από τον διπλασιασμό του συντελεστή βαρύτητας στο αντίστοιχο κριτήριο, καθώς το ανώτατο όριο των €8 δις αποτρέπει οποιαδήποτε περαιτέρω αύξηση. Αντίθετα, το μερίδιο της Ρουμανίας αυξάνεται από €4,44 ευρώ σε €6,67 δις επειδή, με βάση τα στοιχεία απασχόλησης (Eurostat Labor Force Survey) που χρησιμοποιεί η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η Ρουμανία έχει τον δεύτερο μεγαλύτερο αριθμό εργαζομένων στην εξορυκτική βιομηχανία και το μερίδιο της είναι μικρότερο από το ανώτατο όριο των €8 δις. Σημαντικές αυξήσεις παρατηρούνται επίσης για τη Βουλγαρία, την Τσεχία, τη Σλοβενία και τη Σλοβακία, ενώ οι σημαντικότερες μειώσεις σε απόλυτους όρους παρατηρούνται στη Γερμανία, την Ολλανδία, την Ελλάδα και την Ισπανία. Επιπλέον, εκτός από την Πολωνία που λαμβάνει τη μέγιστη δυνατή ενίσχυση, άλλα έξι κράτη μέλη παραμένουν ανεπηρέαστα (BE, DK, FR, LU, AT, SE). Αυτά είναι από τα οικονομικά ισχυρότερα κράτη μέλη για τα οποία ενεργοποιείται η διόρθωση της ελάχιστης έντασης της ενίσχυσης.

Συνολικά, η αύξηση του συντελεστή βαρύτητας για το κριτήριο της απασχόλησης στον κλάδο της εξόρυξης από 25% σε 50% αυξάνει τα μερίδια των επτά κρατών μελών της κατηγορίας III, που είτε δεν έχουν δεσμευτεί σε απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα είτε έχουν ορίσει μια μακρινή ημερομηνία απεξάρτησης μετά το 2030, σε σχεδόν €27 δις (67% του ΤΔΜ), ενώ ταυτόχρονα, τα κράτη μέλη της κατηγορίας II, που έχουν δεσμευτεί σε ημερομηνίες απεξάρτησης από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα πριν από το τέλος της δεκαετίας, λαμβάνουν

ακόμη μικρότερα ποσά από εκείνα που λαμβάνουν σύμφωνα με την τροποποιημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (€11,1 έναντι €13 δις). Εάν εξαιρεθεί η Γερμανία, η οποία έχει ορίσει ημερομηνία απεξάρτησης το 2038, και εξεταστούν μόνο τα έξι κράτη μέλη χωρίς δεσμεύσεις σχετικά με την απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα, τότε η αύξηση του συντελεστή βαρύτητας στο δεύτερο κριτήριο αυξάνει το μερίδιό τους από €19,46 δις στην τροποποιημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής σε €23,1 δις.

Τα αποτελέσματα υποδηλώνουν ότι η αύξηση του συντελεστή βαρύτητας του κριτηρίου για την απασχόληση στην εξόρυξη μειώνει περαιτέρω τη χρηματοδοτική ενίσχυση των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν τις πιο επείγουσες μεταβατικές προκλήσεις. Επομένως, δεν μπορεί να θεωρηθεί ένα βήμα προς τη σωστή κατεύθυνση.

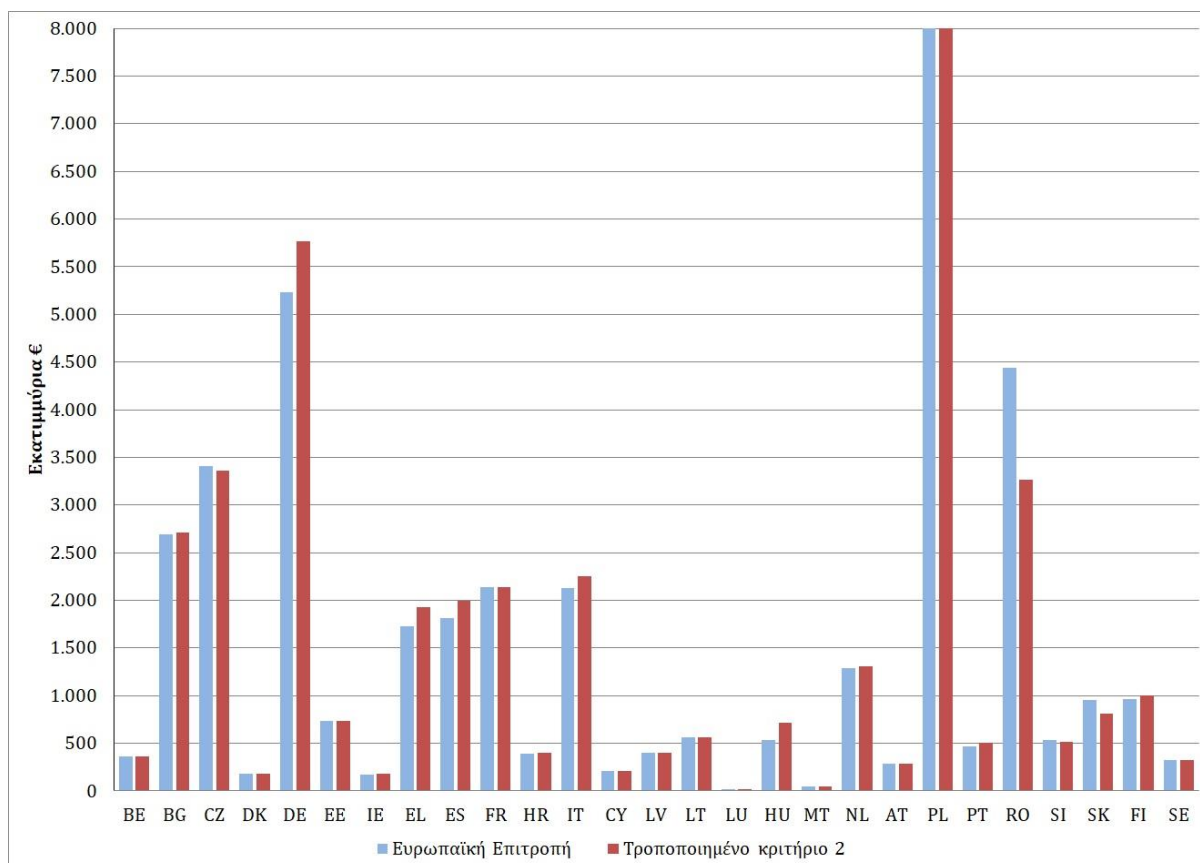
Εργαζόμενοι στην εξόρυξη και ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα και λιγνίτη

Εκτός από την αλλαγή του συντελεστή βαρύτητας στο κριτήριο για την απασχόληση στην εξόρυξη λιθάνθρακα και λιγνίτη, κατατέθηκε επίσης μια τροπολογία που προτείνει την επέκταση του πεδίου εφαρμογής του κριτηρίου, ώστε να συμπεριληφθούν οι εργαζόμενοι στις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από λιθάνθρακα και λιγνίτη επιπλέον εκείνων που εργάζονται στα ορυχεία⁷. Αυτή η αλλαγή αυξάνει τον αριθμό των περιφερειών στις οποίες αναφέρεται το κριτήριο, από 31 περιφέρειες στις οποίες εξορύσσεται λιθάνθρακας και λιγνίτης σε 96 περιφέρειες, όπου μπορεί μόνο να καίγεται λιθάνθρακας.

Για να μελετηθεί η ποσοτική επίδραση αυτού του κριτηρίου, τα δεδομένα σχετικά με την απασχόληση στην εξόρυξη που χρησιμοποιούνται από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή αντικαταστάθηκαν από τον συνολικό αριθμό εργαζομένων στην εξόρυξη και στις μονάδες ηλεκτροπαραγωγής από λιθάνθρακα και λιγνίτη για κάθε κράτος μέλος. Τα δεδομένα αυτά αντλήθηκαν από την πρόσφατη, αναλυτική μελέτη του Κοινού Κέντρου Ερευνών (Joint Research Center) για τις λιγνιτικές περιφέρειες της ΕΕ-27⁸. Διατηρώντας όλα τα υπόλοιπα ως έχουν στην αναθεωρημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, τα αποτελέσματα της προαναφερθείσας αλλαγής στο δεύτερο κριτήριο παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 2.

⁷ Τροπολογία 821, <https://bit.ly/2BRTXKF>

⁸ JRC, 2018. "EU coal regions: opportunities and challenges ahead" <https://bit.ly/34BGSzv>

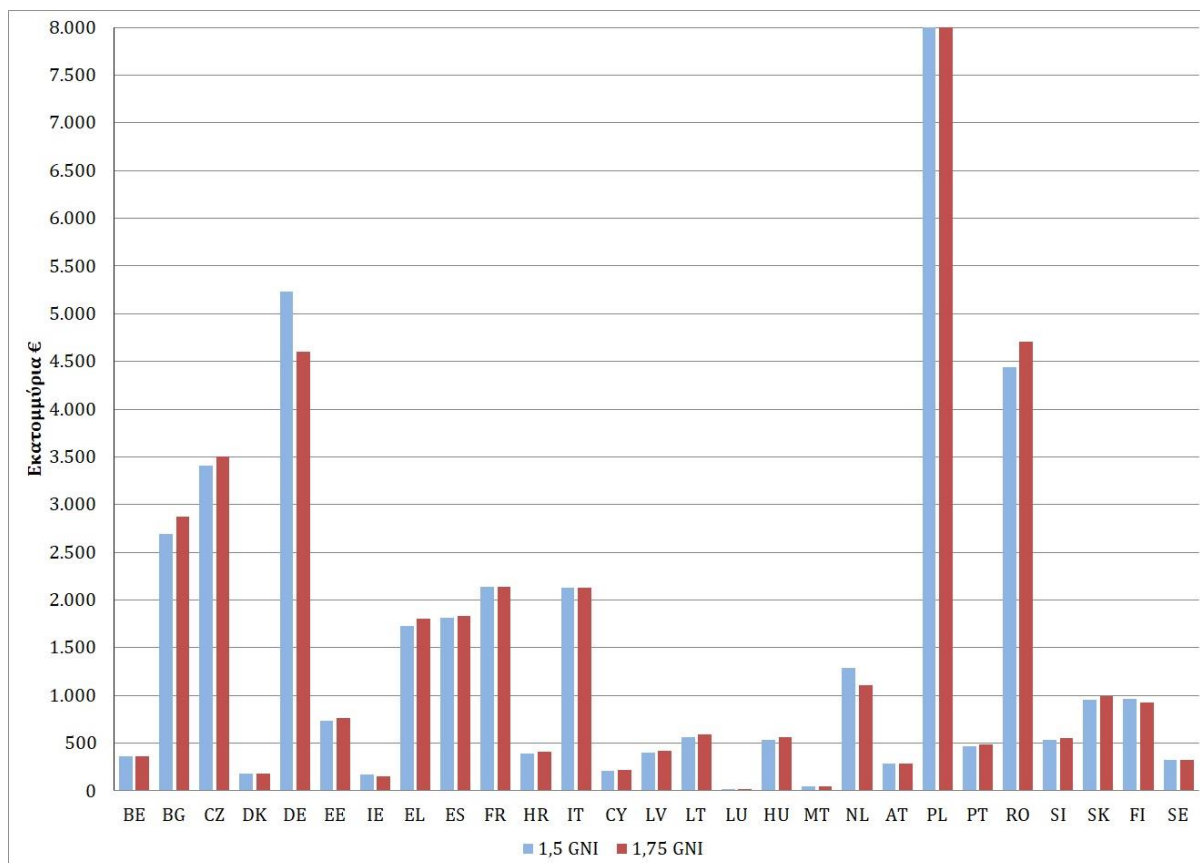
Διάγραμμα 2: Επίδραση της αλλαγής στο δεύτερο κριτήριο ώστε να συμπεριληφθούν οι εργαζόμενοι τόσο στην εξόρυξη όσο και στην ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα και λιγνίτη. Γαλάζιο: Η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιλαμβάνει μόνο την απασχόληση στην εξόρυξη. Κόκκινο: Η τροποποίηση του κριτηρίου ώστε να περιληφθούν και οι εργαζόμενοι στις μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη (στοιχεία από το JRC, 2018).

Όπως και με την προηγούμενη τροπολογία, τα μερίδια της Πολωνίας και των έξι κρατών μελών για τα οποία ενεργοποιείται η διόρθωση της ελάχιστης έντασης της ενίσχυσης, δεν επηρεάζονται από την τροπολογία αυτή. Η Γερμανία επωφελείται περισσότερο από αυτήν την αλλαγή (+ €539,8 εκ.), ενώ η Ρουμανία παρουσιάζει τη σημαντικότερη μείωση (-€1,17 δις), φανερώνοντας πόσο «ευαίσθητα» είναι τα αντίστοιχα μερίδια στα δεδομένα για την απασχόληση.

Σημειώνεται, επίσης, ότι η διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του δεύτερου κριτηρίου αυξάνει οριακά το μερίδιο των 13 κρατών μελών με φιλόδοξα σχέδια απεξάρτησης από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα (Κατηγορία II) από €13 δις σε €13,6 δις σε σύγκριση με την τροποποιημένη πρόταση της ΕΕ. Η σωρευτική αλλαγή είναι εξίσου μικρή για τα μειωμένης φιλοδοξίας επτά κράτη μέλη της Κατηγορίας III (από €24,7 σε 24 δις). Αν και οριακή όμως, αυτή η αλλαγή είναι προς τη σωστή κατεύθυνση όσον αφορά τη μεταφορά περισσότερων πόρων προς τα κράτη μέλη τα οποία θα προβούν νωρίτερα στην απεξάρτηση από τον λιθάνθρακα και τον λιγνίτη.

Συντελεστής διόρθωσης με βάση το ΑΕΕ

Σε μια προσπάθεια να μετατοπιστεί η οικονομική ενίσχυση από τα οικονομικά ισχυρότερα στα οικονομικά ασθενέστερα κράτη μέλη, ευρωβουλευτές πρότειναν αύξηση του συντελεστή διόρθωσης με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΕ από 1,5 σε 1,75⁹. Αυτή η διόρθωση εφαρμόζεται μετά την εφαρμογή των πέντε κριτηρίων και του πρώτου ανώτατου ορίου. Τα αποτελέσματα της αύξησης του συντελεστή διόρθωσης παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 3.

Διάγραμμα 3: Επίδραση της αύξησης του συντελεστή διόρθωσης με βάση το ΑΕΕ από 1,5 σε 1,75. Γαλάζιο: Η τροποποιημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με συντελεστή διόρθωσης με βάση το ΑΕΕ 1,5. Κόκκινο: Με συντελεστή διόρθωσης με βάση το ΑΕΕ 1,75.

Όπως και στις δύο προηγούμενες περιπτώσεις, τα μερίδια της Πολωνίας και των έξι κρατών μελών για τα οποία ενεργοποιείται η διόρθωση της ελάχιστης έντασης ενίσχυσης, παραμένουν ίδια με την τροποποιημένη πρόταση της ΕΕ. Σημειώνεται, ωστόσο, μείωση των πόρων για ορισμένα από τα οικονομικά ισχυρότερα κράτη μέλη, όπως η Γερμανία (- €626,8 εκ.) και η Ολλανδία (- €178,6 εκ.), τα οποία κατανέμονται αναλογικά σε ορισμένα από τα οικονομικά ασθενέστερα κράτη μέλη, όπως η Ρουμανία (+ €263,7 εκ.), η Βουλγαρία (+ €183,1 εκ.) και η Τσεχία (+ €99,1 εκ.) σε σύγκριση με την τροποποιημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Συνολικά, η τροπολογία αυτή είναι ουδέτερη όσον αφορά στο συνολικό επίπεδο ενίσχυσης προς τα κράτη μέλη των Κατηγοριών II και III, δεδομένου ότι τα αντίστοιχα συνολικά ποσά

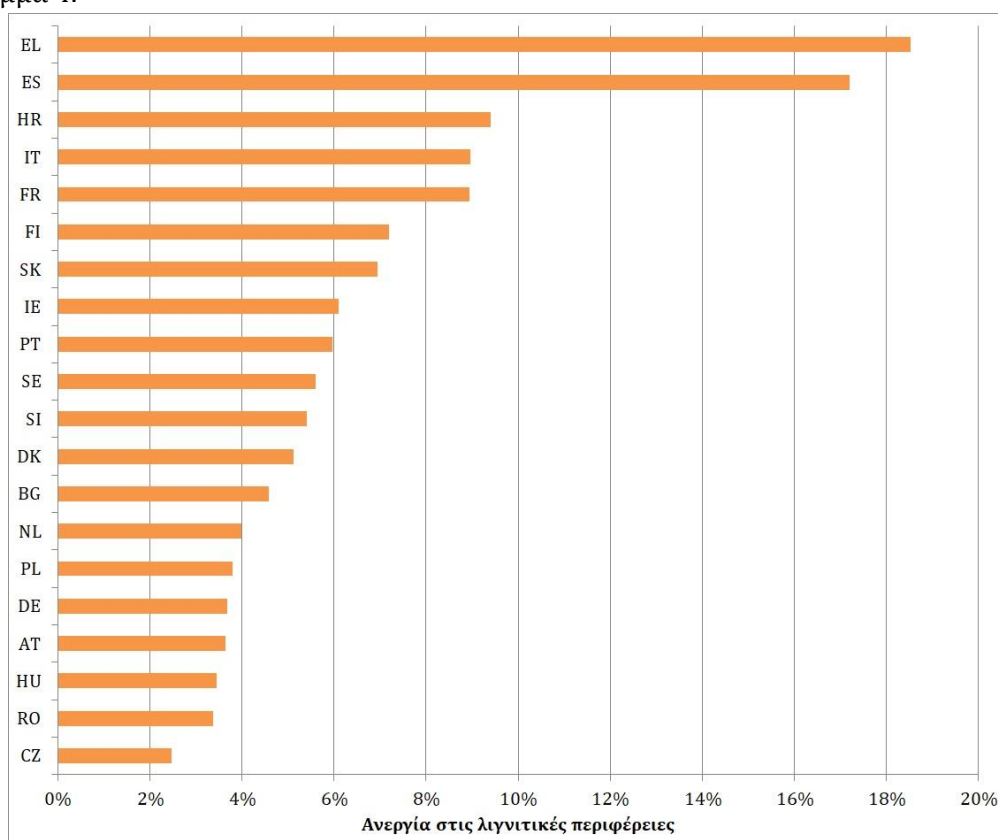
⁹ Τροπολογία 859, <https://bit.ly/2BRTXKF>

παραμένουν ουσιαστικά όπως στην τροποποιημένη πρόταση της ΕΚ (€12,9 δις και €24,6 δις αντίστοιχα).

Ανεργία στις λιγνιτικές περιφέρειες

Για να αποδοθεί καλύτερα το μέγεθος της πρόκλησης της μετάβασης, αρκετοί ευρωβουλευτές πρόσθεσαν στις τροπολογίες τους την παράμετρο της ανεργίας. Πολλές από τις προτεινόμενες τροπολογίες αντιμετώπισαν την ανεργία οριζόντια με γενικές αναφορές στην ανεργία ανά κράτος μέλος συνολικά, χωρίς να επικεντρωθούν σε συγκεκριμένες περιφέρειες που βρίσκονται υπό μετάβαση. Ωστόσο, μια τροπολογία απέφυγε αυτές τις γενικεύσεις και συνέδεσε το ποσοστό ανεργίας ειδικά με τις 96 λιγνιτικές περιφέρειες στην ΕΕ-27¹⁰.

Για να εξεταστεί η ποσοτική επίδραση αυτής της τροπολογίας, ανακτήθηκαν αρχικά τα πλέον πρόσφατα δεδομένα για την ανεργία σε κάθε μία από τις 96 λιγνιτικές περιφέρειες καθώς και ο αντίστοιχος ενεργός πληθυσμός από στοιχεία της Eurostat^{11,12}. Αθροίζοντας τα δεδομένα για όλες τις λιγνιτικές περιφέρειες σε κάθε κράτος μέλος, υπολογίστηκε το συνολικό ποσοστό ανεργίας στις λιγνιτικές περιφέρειες ανά κράτος μέλος. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 4.

Διάγραμμα 4: Συνολικό ποσοστό ανεργίας στις λιγνιτικές περιφέρειες σε κάθε ένα από το 20 κράτη μέλη στα οποία ο λιθάνθρακας ή ο λιγνίτης αποτελεί μέρος του μείγματος ηλεκτροπαραγωγής τους. Στοιχεία από την Eurostat.

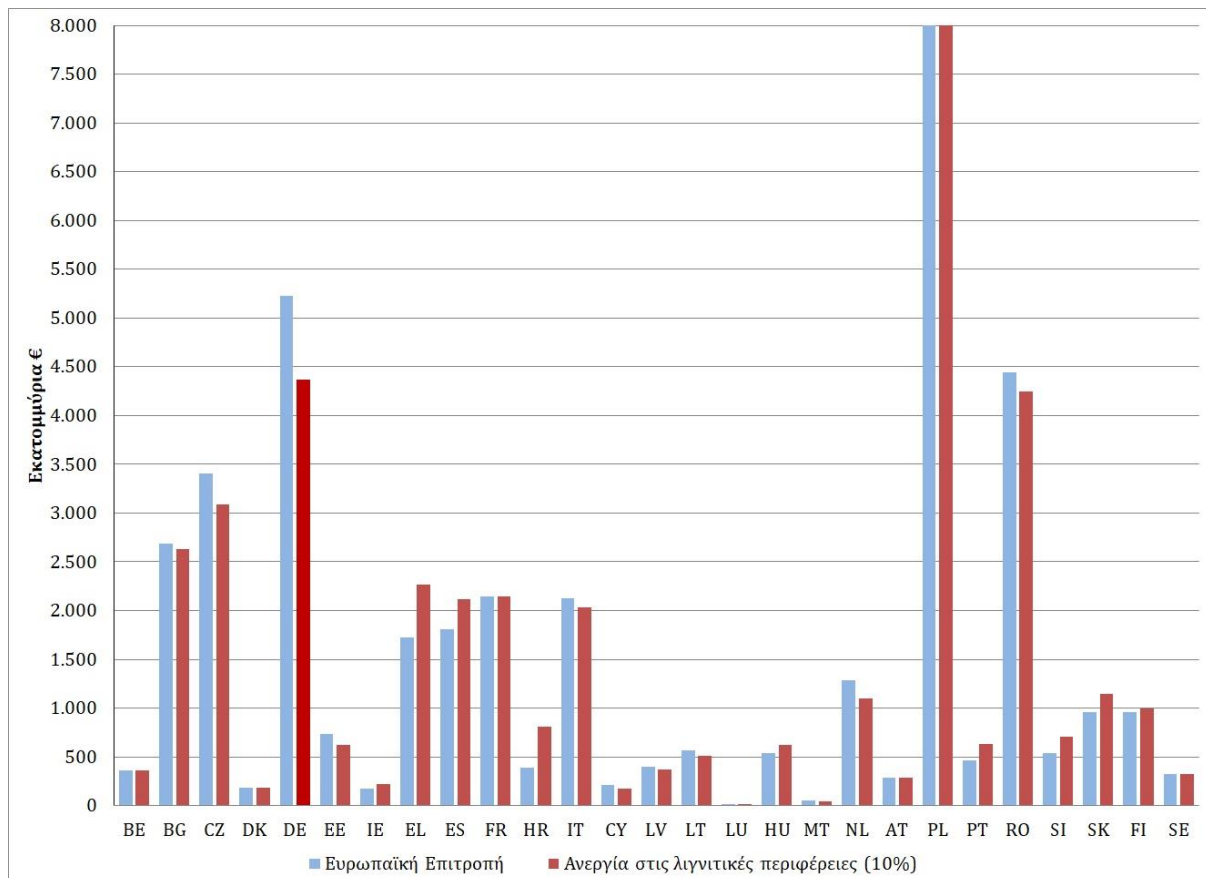
¹⁰ Τροπολογία 836, <https://bit.ly/2BRTXKF>

¹¹ Eurostat. Unemployment rate by NUTS 2 regions (Ποσοστό ανεργίας σε επίπεδο περιφερειών NUTS 2). <https://bit.ly/3e1oKml>

¹² Eurostat. Economically active population by sex, age and NUTS 2 regions (Οικονομικά ενεργός πληθυσμός ανά φύλο, ηλικία σε επίπεδο περιφερειών NUTS 2) <https://bit.ly/2Zq1msy>

Η Ελλάδα και η Ισπανία έχουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας που σχετίζονται με τον λιθάνθρακα και τον λιγνίτη (18,5% και 17,2% αντίστοιχα), ως άμεση συνέπεια του γεγονότος ότι οι δύο λιγνιτικές περιφέρειες της Ελλάδας (Δυτική Μακεδονία και Πελοπόννησος) και η Ανδαλουσία και η Καστίλλη-Λα Μάντσα στην Ισπανία έχουν αντίστοιχα το πρώτο, έκτο, δεύτερο και τρίτο υψηλότερο ποσοστό ανεργίας μεταξύ των 96 λιγνιτικών περιφερειών στην ΕΕ-27. Από την άλλη πλευρά, οι λιγνιτικές περιφέρειες στην Τσεχία και τη Ρουμανία έχουν τα χαμηλότερα συνολικά ποσοστά ανεργίας, 2,5% και 3,4%, αντίστοιχα.

Το νέο κριτήριο της ανεργίας στις λιγνιτικές περιφέρειες εισήχθη στο μοντέλο προσομοίωσης με συντελεστή βαρύτητας 10%. Ο συντελεστής αυτός αφαιρέθηκε από το πρώτο κριτήριο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από βιομηχανικές εγκαταστάσεις υψηλής έντασης άνθρακα, το οποίο μειώθηκε στο 39%. Αφήνοντας όλα τα υπόλοιπα ως έχουν, τα αποτελέσματα των υπολογισμών παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 5.

Διάγραμμα 5: Επίδραση της προσθήκης νέου κριτηρίου για την ανεργία στις λιγνιτικές περιφέρειες. Γαλάζιο: Η τροποποιημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κόκκινο: Με το πρόσθετο κριτήριο και συντελεστή βαρύτητας 10%.

Όπως και σε όλες τις προηγούμενες περιπτώσεις, τα έξι κράτη μέλη στα οποία ενεργοποιείται η διόρθωση για την ελάχιστη ένταση της ενίσχυσης δεν επηρεάζονται από το νέο κριτήριο. Το ίδιο ισχύει και για την Πολωνία, η οποία διατηρεί το μέγιστο δυνατό μερίδιο των €8 δις, παρά το γεγονός ότι η ανεργία που σχετίζεται με τον λιθάνθρακα και τον λιγνίτη στην Πολωνία είναι από τις χαμηλότερες στην ΕΕ (βλ. διάγραμμα 4). Το αποτέλεσμα ερμηνεύεται από το γεγονός

ότι η Πολωνία κατατάσσεται πολύ υψηλότερα σε άλλα κριτήρια με πιο σημαντικούς συντελεστές βαρύτητας (πρώτη στην απασχόληση στη βιομηχανία και εξόρυξη, δεύτερη στις εκπομπές αερίων θερμοκηπίου σε βιομηχανίες υψηλής έντασης άνθρακα) και επίσης έχει ένα από τα χαμηλότερα κατά κεφαλήν ΑΕΕ, με αποτέλεσμα να επωφελείται από τον σχετικό συντελεστή διόρθωσης.

Όπως αναμενόταν από τα συνολικά ποσοστά ανεργίας που παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 4, η Ελλάδα, η Ισπανία και η Κροατία ενισχύονται περισσότερο από την προσθήκη του νέου κριτηρίου για το ποσοστό ανεργίας, ενώ η Γερμανία, η Τσεχία και η Ρουμανία λαμβάνουν λιγότερα σε σύγκριση με την τροποποιημένη πρόταση της ΕΚ.

Συνολικά, αυτό το κριτήριο είναι ένα ουσιαστικό βήμα προς τη δικαιότερη κατανομή των πόρων, καθώς αυξάνει το συνολικό ποσό που λαμβάνουν τα κράτη μέλη της κατηγορίας II που έχουν δεσμευτεί σε απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα πριν το 2030, κατά περίπου €1,1 δις ευρώ, μειώνοντας επίσης ελαφρά τα αντίστοιχα ποσά των κρατών μελών της κατηγορίας III κατά €837 εκ.

Ταχύτητα μετάβασης

Προκειμένου να διοχετεύσουν τους πόρους όπου υπάρχει πιο επείγουσα ανάγκη, ευρωβουλευτές και άλλοι εμπλεκόμενοι φορείς, όπως δήμαρχοι λιγνιτικών περιφερειών και ΜΚΟ, πρότειναν ένα νέο κριτήριο βάσει της ταχύτητας με την οποία τα κράτη μέλη έχουν δεσμευτεί να απεξαρτηθούν από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα¹³. Η ταχύτητα μετάβασης στις σχετικές τροπολογίες ορίζεται ως ο ρυθμός με τον οποίο οι εκπομπές CO₂ από λιθάνθρακα και λιγνίτη μειώνονται με την πάροδο του χρόνου.

Για τον υπολογισμό της ταχύτητας μετάβασης και για κάθε κράτος μέλος, απαιτούνται κοινά σημεία αφετηρίας και τερματισμού για τα οποία οι εκπομπές CO₂ μπορούν να είναι είτε επίσημα καταγεγραμμένες είτε να μπορούν να εκτιμηθούν με επίσημο και διαφανή τρόπο. Ένα φυσικό σημείο τερματισμού είναι το 2030, καθώς είναι και το έτος αναφοράς όλων των Εθνικών Σχεδίων για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) των κρατών μελών. Οι εκπομπές από λιθάνθρακα και λιγνίτη το 2030 μπορούν να εκτιμηθούν με βάση τους επίσημους νομικά δεσμευτικούς στόχους των κρατών μελών που καταγράφονται στα ΕΣΕΚ τους, τα οποία υποβλήθηκαν επίσημα στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή¹⁴. Ομοίως, ένα φυσικό σημείο αφετηρίας για τον υπολογισμό της ταχύτητας μετάβασης είναι ο μέσος όρος των ετών 2016-2018, καθώς για αυτά τα έτη διατίθενται επίσημα στοιχεία για τις εκπομπές CO₂ από εγκαταστάσεις λιθάνθρακα και λιγνίτη από το Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΕΣΕΔΕ)¹⁵. Δεδομένου ότι η ικανότητα κάθε κράτους μέλους να χρηματοδοτήσει τη μετάβαση των λιγνιτικών περιφερειών εξαρτάται από το ΑΕγχΠ του, είναι λογικό να ομαλοποιηθεί η ταχύτητα μετάβασης με το μέσο ΑΕγχΠ των κρατών μελών για την περίοδο 2016-2018. Ως εκ τούτου, η ταχύτητα μετάβασης που αναφέρεται στις τροπολογίες και τα αιτήματα διαφόρων ενδιαφερόμενων μερών, μπορεί να εκφραστεί μαθηματικά ως εξής (εξ. (1)):

¹³ Τροπολογία 83, <https://bit.ly/2BRTXKF>

¹⁴ Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Εθνικά Σχέδια Δράσης για την Ενέργεια και το Κλίμα. <https://bit.ly/3c7j1tV>

¹⁵ Βάση δεδομένων Europe Beyond Coal. <https://bit.ly/3edI5kC>

$$S = -\frac{1}{\text{ΑΕγχΠ}} \cdot \frac{CO_2^2 - CO_2^1}{\text{έτος}_2 - \text{έτος}_1} \quad (1)$$

όπου:

- S: Ταχύτητα μετάβασης
- CO_2^2 : Αναμενόμενες εκπομπές CO_2 από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη το 2030 όπως αυτές καταγράφονται στο ΕΣΕΚ ή 0 για Κράτη Μέλη που δεσμεύονται σε απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα πριν το 2030
- CO_2^1 : Μέσος όρος των ετήσιων εκπομπών CO_2 από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη την περίοδο 2016-2018, όπως αυτές καταγράφονται στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπών (ΕΣΕΔΕ)
- Έτος₂: Είτε το 2030 είτε το έτος πλήρους απεξάρτησης από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα εάν είναι πριν το 2030.
- Έτος₁: Μέσος όρος των ετών 2016-2018 (δηλ. 2017)
- ΑΕγχΠ: Μέσος όρος του Ακαθάριστου Εγχώριου Προϊόντος του Κράτους Μέλους την τριετία 2016-2018

Προκειμένου να εκτιμηθούν οι εκπομπές CO_2 από τις μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη το 2030 (CO_2^2), ανακτήθηκε αρχικά η ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα και λιγνίτη για το συγκεκριμένο έτος από τα αντίστοιχα ΕΣΕΚ των κρατών μελών, και παρουσιάζεται στον Πίνακα 3. Για λόγους σύγκρισης, παρουσιάζεται επίσης και η μέση ετήσια ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα και λιγνίτη για τα έτη 2016-2018 με βάση τα στοιχεία της Eurostat¹⁶.

Πίνακας 3: Δεσμεύσεις για απεξάρτηση από τον λιγνίτη λιθάνθρακα (2^η στήλη) και ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα και λιγνίτη για την περίοδο 2016-2018 (3^η στήλη) και 2030 (4^η στήλη)

Κράτος μέλος	Έτος απεξάρτησης	Μέσος όρος ηλεκτροπαραγωγής από λιθάνθρακα και λιγνίτη την περίοδο 2016-2018 (GWh)	Ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα και λιγνίτη το 2030 (GWh)
AT	2020	1.869	0
BG	-	19.646	16.843 ¹⁷
CZ	-	41.540	32.444 ¹⁸
DE	-	243.719	104.197 ¹⁹
DK	2030	7.215	0
EL	2028	18.278	0
ES	2030	39.634	0
FI	2029	6.207	0
FR	2022	10.525	0
HR	-	1.805	748 ²⁰
HU	2030	5.078	0

¹⁶ Eurostat. Production of electricity and derived heat by type of fuel (Παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και παραγόμενης θερμότητας ανά τύπο καυσίμου) <https://bit.ly/39VLjWB>

¹⁷ Η πληροφορία περιλαμβάνεται στο Παράρτημα του ΕΣΕΚ της Βουλγαρίας (BG) <https://bit.ly/2XudYPW>

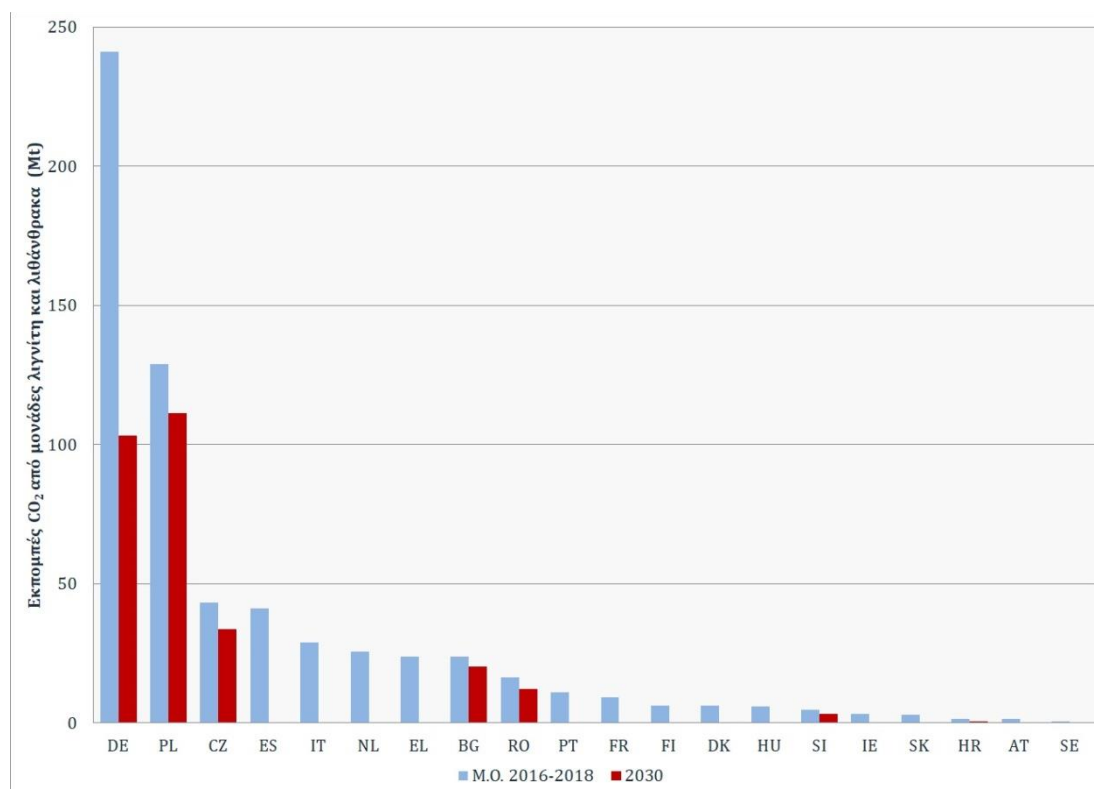
¹⁸ Η πληροφορία περιλαμβάνεται στη σελίδα 344 του ΕΣΕΚ της Τσεχίας (CZ) <https://bit.ly/2Rw7iBk>

¹⁹ Η πληροφορία περιλαμβάνεται στη σελίδα 205 του ΕΣΕΚ της Γερμανίας (DE). <https://bit.ly/3dJ4Qvz>

²⁰ Η πληροφορία περιλαμβάνεται στο Παράρτημα 1, μέρος 2 του ΕΣΕΚ της Κροατίας (HR) <https://bit.ly/3a3Hoac>

IE	2025	3.497	0
IT	2025	32.235	0
NL	2029	31.822	0
PL	-	130.681	113.000 ²¹
PT	2023	13.101	0
RO	-	16.102	11.932 ²²
SE	2022	307	0
SI	-	4.819	3.373 ²³
SK	2023	2.934	0

Χρησιμοποιώντας τις τιμές των εκπομπών CO₂ από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη¹⁵ για την περίοδο 2016-2018, μπορεί κανείς να εκτιμήσει τη μέση ένταση άνθρακα για κάθε κράτος μέλος. Η μέση ένταση άνθρακα χρησιμοποιείται στη συνέχεια για τον υπολογισμό των ποσοτήτων CO₂ που αναμένεται να εκπέμπονται από τις μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη κάθε κράτους μέλους το 2030 και αντιστοιχούν στην ηλεκτροπαραγωγή από λιθάνθρακα και λιγνίτη που καταγράφεται επισήμως στα ΕΣΕΚ. Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 6.

Διάγραμμα 6: Μέσος όρος ετήσιων εκπομπών CO₂ από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη την περίοδο 2016-2018 και οι αναμενόμενες εκπομπές άνθρακα για τις ίδιες μονάδες το 2030. Στοιχεία από ΕΣΕΚ, *Europe Beyond Coal*, Eurostat και ίδιοι υπολογισμοί.

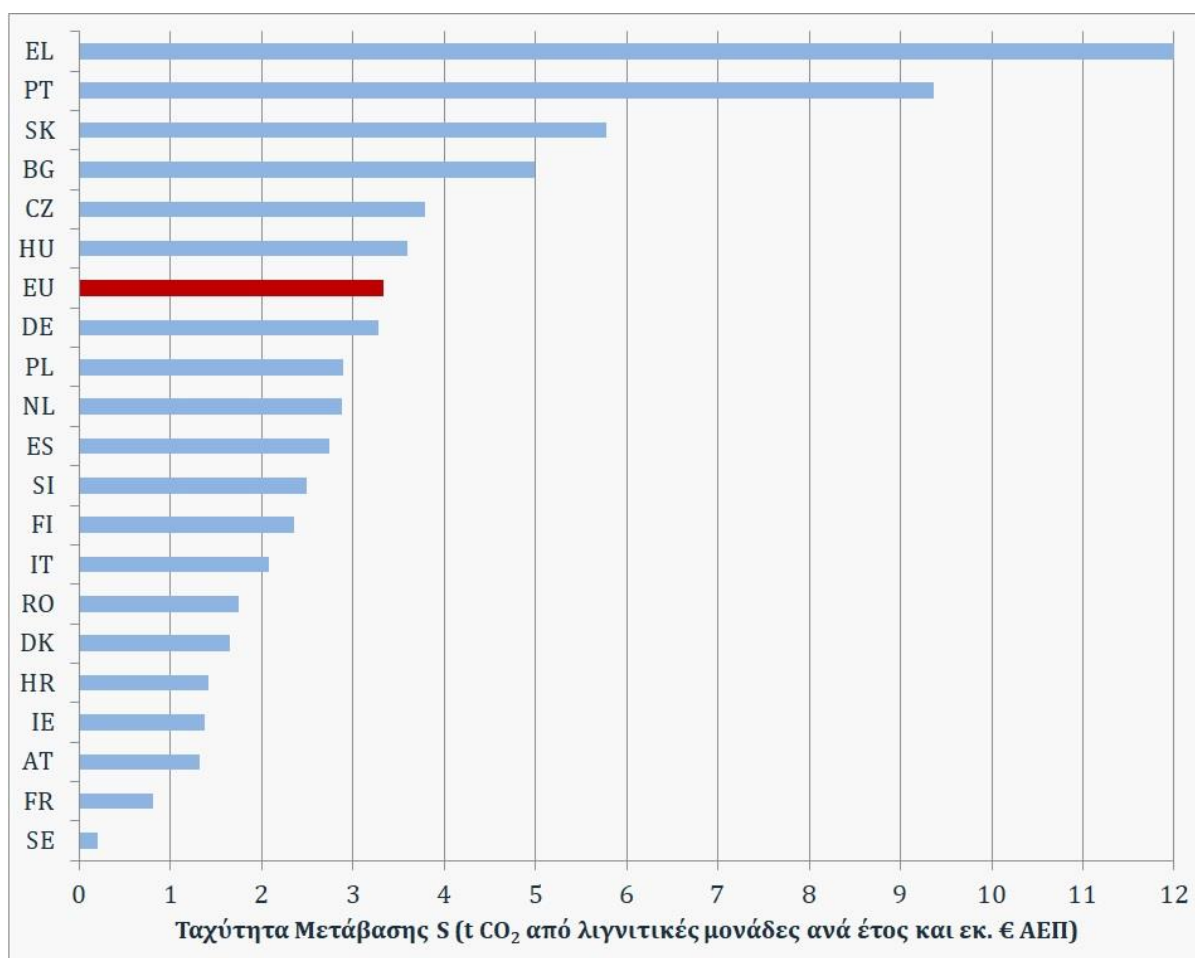
²¹ Η πληροφορία περιλαμβάνεται στη σελίδα 71 των σεναρίων για την Ενεργειακή και την Κλιματική Πολιτική που συνοδεύουν το ΕΣΕΚ της Πολωνίας (PL) <https://bit.ly/3b68TBE>

²² Στη σελίδα 2019 του ΕΣΕΚ της Ρουμανίας (RO) αναφέρεται ότι τι 15,3% της ακαθάριστης παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας 77.985 GWh θα προέρχεται από στερεά καύσιμα <https://bit.ly/2y8hHrU>

²³ Η Σλοβενία (SI) δεν αναφέρει συγκεκριμένα την ποσότητα ηλεκτρικής ενέργειας που θα παράγεται από λιθάνθρακα και λιγνίτη το 2030, όπως δεσμεύεται ότι θα μειώσει τη χρήση τους κατά 30% μέχρι το 2030 (σελίδα 32). Συνεπώς, εκτιμήθηκε ότι η παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από λιθάνθρακα και λιγνίτη θα είναι 30% λιγότερη από τον μέσο όρο των ετών 2016-2018. <https://bit.ly/2ydosZp>

Ακολουθώντας την τάση στην ηλεκτροπαραγωγή, οι εκπομπές CO₂ από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη στην ΕU-27 αναμένεται να μειωθούν κατά 54,5%, από 626 Mt (μέσος όρος της περιόδου 2016-2018) σε 285 Mt το 2030. Η Πολωνία θα είναι ο μεγαλύτερος ρυπαντής στην ΕΕ-27 το 2030 με 111,4 Mt CO₂, ξεπερνώντας τη Γερμανία που θα πέσει στους 103,1 Mt CO₂.

Χρησιμοποιώντας τον μέσο όρο των εκπομπών CO₂ από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη την περίοδο 2016-2018¹⁵, τις εκτιμώμενες εκπομπές CO₂ το 2030 (Διάγραμμα 6), τις ημερομηνίες που έχουν δεσμευτεί τα κράτη μέλη για απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα ως το 2030 (Πίνακας 3) και το μέσο όρο του ΑΕγχΠ των κρατών μελών για την περίοδο 2016-2018²⁴ μπορεί να υπολογιστεί η τιμή S της ταχύτητας μετάβασης από την εξίσωση εξ. (1). Τα αποτελέσματα παρουσιάζονται στο Διάγραμμα 7.

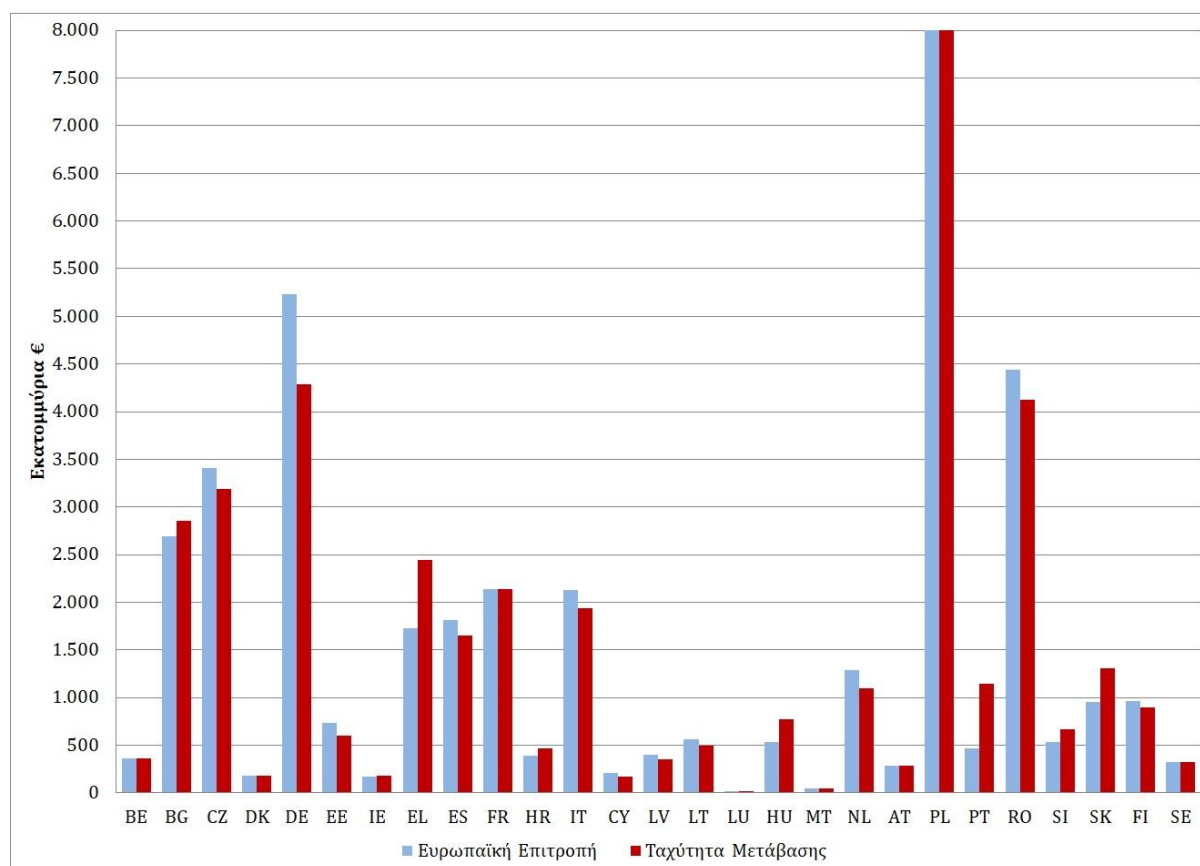
Διάγραμμα 7: Ταχύτητα μετάβασης σε τόνους CO₂ που εκπέμπονται από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη κατ' έτος και εκατομμύρια ευρώ του εθνικού ΑεγχΠ όπως έχει οριστεί στην εξίσωση (1) για τα 20 κράτη μέλη που είχαν λιθάνθρακα ή λιγνίτη στο μείγμα ηλεκτροπαραγωγής τους την περίοδο 2016-2018.

Η μέση ταχύτητα μετάβασης στην ΕΕ είναι 3,34 τόννοι CO₂ (από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη) κατ' έτος και εκατομμύρια ευρώ ΑΕγχΠ.

²⁴ Eurostat. GDP and main components (ΑΕΠ και κύρια συστατικά) <https://bit.ly/2wynHK5>

Είναι σαφές ότι αυτό το κριτήριο ωφελεί τις πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις για τη μείωση της χρήσης λιγνίτη και λιθάνθρακα σε σχέση με τις οικονομικές δυνατότητες των κρατών μελών. Η Ελλάδα εκτιμήθηκε ότι έχει την υψηλότερη ταχύτητα μετάβασης. Αν και σε απόλυτους όρους, η προγραμματισμένη μείωση των εκπομπών CO₂ από τον λιγνίτη δεν είναι η υψηλότερη στην ΕΕ, η Ελλάδα σχεδιάζει να την επιτύχει σχετικά γρήγορα (2028) και έχει επίσης χαμηλό ΑΕγχΠ. Από την άλλη πλευρά, η Γερμανία που έχει τη μεγαλύτερη μείωση εκπομπών CO₂ από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη σε απόλυτους όρους, είναι έβδομη ως προς την ταχύτητα μετάβασης, επειδή αυτή η μετάβαση δεν πραγματοποιείται αρκετά γρήγορα, ούτε σύμφωνα με τις οικονομικές δυνατότητες της μεγαλύτερης οικονομίας στην ΕΕ. Η Πορτογαλία και η Σλοβακία βρίσκονται στις πρώτες θέσεις κυρίως λόγω των δεσμεύσεών τους για ταχεία απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα και του σχετικά μικρού μεγέθους των οικονομιών τους. Η Βουλγαρία και η Τσεχία από την άλλη, είναι επίσης σχετικά ψηλά στον κατάλογο λόγω του πολύ χαμηλού ΑΕγχΠ τους, παρά τις μειωμένες φιλοδοξίες στις δεσμεύσεις τους για τη μείωση της χρήσης λιθάνθρακα και λιγνίτη.

Το νέο κριτήριο για την ταχύτητα μετάβασης, όπως έχει οριστεί στην εξ. (1), εισήχθη στο εργαλείο προσομοίωσης με συντελεστή βαρύτητας 10%. Όπως και στην περίπτωση του νέου κριτηρίου για το ποσοστό της ανεργίας, ο συντελεστής βαρύτητας αφαιρέθηκε από το πρώτο κριτήριο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από τις βιομηχανικές δραστηριότητες υψηλής έντασης άνθρακα, το οποίο μειώθηκε στο 39%. Διατηρώντας όλα τα υπόλοιπα ως έχουν, τα αποτελέσματα των υπολογισμών παρουσιάζονται στον Πίνακα 8.

Διάγραμμα 8: Επίδραση της προσθήκης του νέου κριτηρίου για την ταχύτητα μετάβασης. Γαλάζιο: Η τροποποιημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κόκκινο: με το νέο κριτήριο και συντελεστή βαρύτητας 10%.

Όπως και σε όλες τις προηγούμενες περιπτώσεις, τα έξι κράτη μέλη στα οποία ενεργοποιείται η διόρθωση της ελάχιστης έντασης της ενίσχυσης δεν επηρεάζονται από το νέο κριτήριο. Το ίδιο ισχύει και για την Πολωνία που εξακολουθεί να λαμβάνει το μέγιστο δυνατό μερίδιο των €8 δις, παρά το γεγονός ότι η ταχύτητα μετάβασης της είναι πολύ χαμηλότερη από τον μέσο όρο της ΕΕ (βλ. Διάγραμμα 7).

Καθώς η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Σλοβακία έχουν τις υψηλότερες ταχύτητες μετάβασης, είναι εκείνες που επωφελούνται περισσότερο από το νέο κριτήριο. Το ίδιο ισχύει και για την Ουγγαρία, τη Βουλγαρία και τη Σλοβενία. Από την άλλη, η Γερμανία, η Ρουμανία και η Τσεχία αναμένεται να χάσουν περισσότερα λόγω των μειωμένης φιλοδοξίας των δεσμεύσεων τους για απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα.

Η μεμονωμένη προσθήκη αυτού του κριτηρίου οδηγεί σε σημαντικά δικαιότερη κατανομή των πόρων ανάμεσα σε κράτη μέλη, καθώς αυξάνει το συνολικό ποσό που λαμβάνουν τα 13 πιο φιλόδοξα κράτη μέλη (Κατηγορία II) κατά €1,4 δις, ενώ μειώνει το ποσό που δεσμεύεται για τα επτά λιγότερο φιλόδοξα κράτη μέλη (Κατηγορία III) κατά €1,1 δις.

Βασικά αποτελέσματα και συμπεράσματα

Βάσει της μεθοδολογίας που περιγράφεται στο Παράρτημα I του Κανονισμού για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης, αναπτύχθηκε και εφαρμόστηκε ένα εργαλείο προσομοίωσης ώστε να εκτιμηθεί η κατανομή των πόρων ανάμεσα στα κράτη μέλη της ΕΕ-27. Χρησιμοποιώντας τα ίδια δεδομένα με εκείνα που χρησιμοποίησε και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η αξιοπιστία του εργαλείου επικυρώθηκε μέσα από τη σύγκριση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν από την εφαρμογή του, με εκείνα που παρουσιάζονται στην αρχική πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Στη συνέχεια, μέσω της εφαρμογής του εργαλείου, προβλέφθηκε η κατανομή των πόρων στην πιο πρόσφατα αναθεωρημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Κατόπιν, πραγματοποιήθηκε συγκριτική αξιολόγηση της επίδρασης πέντε κομβικών τροπολογιών που έχουν κατατεθεί από Ευρωβουλευτές στις διαφορετικές Επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην κατανομή των πόρων μεταξύ των κρατών μελών.

Παρά την πρόσφατη, σημαντική αύξηση του μεγέθους του ΤΔΜ, η κατανομή των πόρων ανάμεσα στα κράτη μέλη παραμένει άδικη, λόγω του γεγονότος ότι τα κριτήρια που εφαρμόζονται δεν αποδίδουν επαρκώς το μέγεθος της πρόκλησης και τον επείγοντα χαρακτήρα της μετάβασης, ειδικά στις λιγνιτικές περιφέρειες. Για να διορθωθεί αυτή η αδικία, προτάθηκαν αρκετές τροπολογίες επί των κριτηρίων κατανομής στις διάφορες Επιτροπές του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το εργαλείο προσομοίωσης εφαρμόστηκε ώστε να αναλύσει την ποσοτική επίδραση τους στην κατανομή των πόρων ανάμεσα στα κράτη μέλη.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι η **αύξηση του συντελεστή βαρύτητας στο κριτήριο για την απασχόληση στην εξόρυξη** λιγνίτη- λιθάνθρακα διατηρεί το μερίδιο που λαμβάνει η Πολωνία ανέπαφο, ενώ αυξάνει περαιτέρω τη στήριξη προς τα πέντε κράτη μέλη που δεν έχουν δεσμευτεί σε συγκεκριμένη ημερομηνία απεξάρτησης από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα (RO, CZ, BG, SI, HR). Αποτέλεσμα αυτού είναι να **επιδεινώνεται η αδικία** στην κατανομή των πόρων σε σύγκριση με την αναθεωρημένη πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Η **διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής του κριτηρίου για την απασχόληση στην εξόρυξη** λιγνίτη και λιθάνθρακα, ώστε να περιλαμβάνει και τους εργαζόμενους στις μονάδες καύσης, **καθιστά την κατανομή πιο δίκαιη** καθώς αυξάνει το συνολικό ποσό που λαμβάνουν τα κράτη μέλη με πιο φιλόδοξες δεσμεύσεις για απεξάρτηση από τον λιγνίτη και τον λιθάνθρακα. Η Γερμανία επωφελείται περισσότερο από το αυτή την αλλαγή (+€ 539,8 εκ.), ενώ η Ρουμανία παρουσιάζει τη σημαντικότερη μείωση (-€ 1,17 δις), φανερώνοντας πόσο «ευαίσθητα» είναι τα αντίστοιχα μερίδια στην προέλευση των δεδομένων για την απασχόληση.

Η **αύξηση του συντελεστή διόρθωσης με βάση το κατά κεφαλήν ΑΕΕ μεταφέρει πόρους από τα οικονομικά ισχυρότερα κράτη μέλη**, όπως είναι Γερμανία (-€626,8 εκ.) και η Ολλανδία (-€178,6 εκ.) **προς τα οικονομικά πιο αδύναμα κράτη μέλη**, όπως είναι η Ρουμανία, (+€263,7 εκ.), η Βουλγαρία (+€183,1 εκ.) και η Τσεχία (+€99,1 εκ.). Συνολικά, όμως, αυτό το κριτήριο είναι σχεδόν ουδέτερο όσον αφορά στο συνολικό επίπεδο ενίσχυσης προς τα περισσότερα φιλόδοξα κράτη μέλη (Κατηγορία II) και προς εκείνα με την μειωμένη φιλοδοξία (Κατηγορία III), δεδομένου ότι τα αντίστοιχα συνολικά ποσά παραμένουν ουσιαστικά όπως στην τροποποιημένη πρόταση της ΕΕ (€12,9 δις και €24,6 δις αντίστοιχα).

Η προσθήκη ενός νέου κριτηρίου για την ανεργία στις λιγνιτικές περιφέρειες δεν επηρεάζει την Πολωνία και τα έξι κράτη μέλη για τα οποία ενεργοποιείται η διόρθωση της ελάχιστης ενίσχυσης (BE, DK, FR, LU, AT, SE). Όμως αυξάνει το μερίδιο της Ελλάδας, της Ισπανίας και της Κροατίας, οι οποίες έχουν τα υψηλότερα ποσοστά ανεργίας στις λιγνιτικές περιφέρειες τους, ενώ η Γερμανία, η Τσεχία και η Ρουμανία λαμβάνουν λιγότερους πόρους σε σύγκριση με την αναθεωρημένη πρόταση της Επιτροπής. Συνολικά, αυτό το κριτήριο είναι ένα βήμα προς τη δικαιότερη κατανομή των πόρων, καθώς αυξάνει το συνολικό ποσό που λαμβάνουν τα κράτη μέλη της κατηγορίας II που έχουν δεσμευτεί σε απεξάρτηση από τον λιγνίτη πριν το 2030, κατά περίπου €1,1 δις ευρώ, μειώνοντας επίσης ελαφρά τα αντίστοιχα ποσά των κρατών μελών της κατηγορίας III κατά €837 εκ.

Η προσθήκη ενός νέου κριτηρίου για την ταχύτητα μετάβασης που εκφράζεται ως μείωση των εκπομπών CO₂ από μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη κατ' έτος και εκατομμύρια ευρώ του εθνικού ΑΕγχΠ, **καθιστά την κατανομή των πόρων πιο δίκαιη**, καθώς αυξάνει το συνολικό ποσό που λαμβάνουν τα 13 πιο φιλόδοξα κράτη μέλη (Κατηγορία II) κατά €1,4 δις, ενώ μειώνει τα ποσά που δεσμεύονται για τα επτά λιγότερο φιλόδοξα κράτη μέλη (Κατηγορία III) κατά €1,1 δις. Καθώς η Ελλάδα, η Πορτογαλία και η Σλοβακία παρουσιάζουν την υψηλότερη ταχύτητα μετάβασης, είναι εκείνες που ενισχύονται περισσότερο από την εισαγωγή αυτού του νέου κριτηρίου. Το ίδιο ισχύει και για την Ουγγαρία, τη Βουλγαρία και τη Σλοβενία. Αντίθετα, η Γερμανία, η Ρουμανία και η Τσεχία χάνουν περισσότερο λόγω των μη φιλόδοξων δεσμεύσεών τους για απεξάρτηση από το κάρβουνο.

Αξίζει να υπογραμμιστεί η «αντοχή» των αποτελεσμάτων, για την Πολωνία και τα έξι κράτη μέλη (BE, DK, FR, LU, AT, SE) που λαμβάνουν πόρους βάσει της διόρθωσης της κατά κεφαλήν ελάχιστης ενίσχυσης των 32€, καθώς τα τελικά ποσά που λαμβάνουν δεν επηρεάζονται από καμία από τις πέντε τροπολογίες που εξετάστηκαν.

Τα αποτελέσματα της ανάλυσης δείχνουν ότι **μία πιο δίκαιη κατανομή των πόρων του Ταμείου Δίκαιης Μετάβασης**, η οποία δίνει προτεραιότητα στις περιφέρειες εκείνες που έχουν πιο σημαντικές και πιο επείγουσες ανάγκες μετάβασης, **είναι απολύτως εφικτή**. Αυτή η αλλαγή μπορεί να επιτευχθεί με ποικίλους τρόπους, ειδικά εάν συνδυαστούν πολλές από τις τροπολογίες που έχουν κατατεθεί μέχρι στιγμής. Συγκεκριμένα, τα αποτελέσματα δείχνουν ότι μια τροποποίηση του δεύτερου κριτηρίου ώστε να συμπεριληφθεί η απασχόληση και στις μονάδες λιθάνθρακα και λιγνίτη επιπλέον της απασχόλησης στην εξόρυξη και η αύξηση του συντελεστή διόρθωσης ΑΕΕ σε συνδυασμό με την εφαρμογή νέων κριτηρίων για το ποσοστό ανεργίας στις λιγνιτικές περιφέρειες και την ταχύτητα μετάβασης, μπορεί να οδηγήσει στην κατανομή των πόρων που να αντικατοπτρίζει καλύτερα τις πραγματικές και πιο επείγουσες ανάγκες των υπό μετάβαση λιγνιτικών περιφερειών.

